

LSS analys

Kostnader, budget och volymer

Fastställd av Välj ett objekt

Framtagen av socialförvaltningen

Datum 2022-08-24

Gäller 2015-2021

Ärendenr SON 2022/299

Version [1.0]

LSS analys

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	3
2.1 Metod	4
3. LSS insatser	4
3.1 LSS ekonomiskt utfall	7
3.1.1 Utfall LSS	7
3.1.2 KPB LSS	8
3.1.3 Kolada LSS	11
3.2 Bostad med särskild service LSS	11
3.2.1 Utfall Bostad med särskild service LSS	12
3.2.2 Bostad med särskild service LSS nationella jämförelser	12
3.3 Personlig assistans LSS och SFB	15
3.3.1 Utfall Personlig assistans LSS och SFB	15
3.3.2 Personlig assistans LSS och SFB nationella jämförelser	15
3.4 Daglig verksamhet LSS	16
3.4.1 Utfall Daglig verksamhet LSS	16
3.4.2 Daglig verksamhet LSS nationella jämförelser	17
3.5 Korttidsvistelse LSS	18
3.5.1 Utfall Korttidsvistelse LSS	18
3.5.2 Korttidsvistelse LSS nationella jämförelser	19
4. LSS Egen regi	19
4.1 Ekonomi LSS egen regi	19
4.1.1 Bostad med särskild service LSS	20
4.1.2 Daglig verksamhet LSS	21
4.1.2 Korttidsvistelse LSS	21
5. Slutsatser och förslag	22

1. Sammanfattning

- Socialförvaltningens nettokostnad och volymer för LSS har jämförts med riket och liknande kommuner för åren 2015 till 2021.
- Trots budgetförstärkningar har socialförvaltningen redovisat ett underskott för LSS-verksamheten i flera år.
- Fokus på insatserna med största underskotten vilka är; Bostad med särskild service, Personlig assistans, Daglig verksamhet och Korttidsvistelse.
- Statistik från kostnad per brukare (KPB) och Kolada visar att Region Gotland har låga kostnader LSS verksamhet jämfört med riket och liknande kommuner,
- På Gotland har en relativt stor andel personer med LSS-insatser samtidigt som det förefaller vara en kostnadseffektiv mix av insatser, jämfört med andra kommuner.
- Analys av kostnader och kvalitet i egen region görs kontinuerligt.
- För att ha en budget i balans och bibehålla kvaliteten bör budgetmedel tillföras.

2. Inledning

Denna analys är gjord av controller inom socialförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen i syfte att kartlägga utvecklingen vad gäller kostnader, budget och volym inom socialförvaltningens LSS-verksamhet från 2015 till och med 2021.

De senaste åren har Socialförvaltningen i Region Gotland redovisat underskott inom *Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade* (nedan kallat LSS) trots att budgeten har förstärkts.

LSS består av tio insatser varav nio verkställs av Socialförvaltningen. Den här rapporten fokuserar på de fyra största insatserna, Bostad med särskild service, Daglig verksamhet, Personlig assistans och Korttidsvistelse.

I rapporten används begreppet region även om det är ett kommunalt ansvar.

Under 2020 pågick en pandemi som påverkade regionens nettokostnad (kostnader minus intäkter). Alla kommuner har drabbats mer eller mindre så det påverkar inte jämförelser och våra slutsatser.

Statistik från KPB och Kolada visar att LSS verksamheten på Gotland har låga kostnaderna jämfört med liknande kommuner och riket.

Referenskostnaden bygger på det faktiska utfallet det aktuella året samt bygger på kostnadsutjämnningen och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad, enligt kostnadsutjämnningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet.

Referenskostnaden är en justering av standardkostnaden som tas fram av SKR, där hänsyn även tas till följande kommunövergripande delar i kostnadsutjämnningen: löner, bebyggelsestruktur och befolkningsutveckling.

Genom att jämföra referenskostnaden och nettokostnaden erhålls nyckeltalet nettokostnadsavvikelse. Ett negativt värde visar ett lägre kostnadsläge än förväntat utifrån

relativ struktur såsom demografi och socioekonomi. Nettokostnadsavvikelse ger en god överblick av förvaltningens resursanvändning i förhållande till regionens förutsättningar.

2.1 Metod

För att få en hållbar ekonomi framåt och möjlighet att bedöma vilka strategiska vägval och aktiviteter som behövs görs här en djupare analys av volymer och kostnader för LSS insatser under perioden 2015-2021.

Regionens volymer är framtagna ur verksamhetssystemet Treserva och regionens nettokostnad är hämtade ur ekonomisystemet Visma. Rapporten är framtagen av controller på socialförvaltningen och ekonomicontroller på regionstyrelseförvaltningen på uppdrag av socialförvaltningens myndighetschef och ekonomichef.

Dessa ställs i relation mot nationella jämförelser som hämtats från Kostnad per brukare (KPB) och Kolada (databas för kommuner och regioner).

KPB är en metod för att beräkna kommuners kostnader för olika insatser. Kostnad per brukare är ett arbetssätt för en enhetlig och gemensam standard för beräkningar och som gör att det blir möjligt att jämföra kommuner med varandra.

Kolada möjliggör jämförelser och analys i kommunektorn. Databasen innehåller 5 000 nyckeltal, mått som är lämpade för jämförelser. För att veta om verksamheterna är effektiva och att resurserna nyttjas på ett effektivt sätt sker jämförelser. Dessa visar på vilka områden som är kostnadseffektiva och vilka områden socialförvaltningen behöver arbeta med för att sänka kostnaderna. De kommuner som ligger närmast varandra vad gäller förväntad kostnad, den så kallade referenskostnaden (70 procent) för en verksamhet samt invånarantal (30 procent) bildar en jämförelsegrupp. Liknande kommuner är en jämförelsegrupp av sju kommuner som strukturellt liknar den kommun som är i fokus, och är därför relevanta för kostnadsjämförelser.

3. LSS insatser

Verksamhet enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som ingår i lagens personkrets. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

- Grupp 1: omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
- Grupp 2: omfattar personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom,
- Grupp 3: omfattar personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service,

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade innehåller tio insatser:

- 9 § 1 Rådgivning och annat personligt stöd

Insatsen syftar till att människor med stora funktionsnedsättningar och deras närstående kan vända sig till läkare, kurator, psykolog, sjukgymnast eller någon annan för att få stöd och råd om hur det är att leva med stora funktionshinder. På Gotland vänder man sig till Habiliteringen inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen för att få sådan experthjälp

- 9 § 2 Personlig assistans

Den som har stora och varaktiga funktionshinder och behöver hjälp med sina grundläggande behov såsom personlig hygien, andning, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra, eller annan hjälp som förutsätter god kännedom om den funktionshindrade kan ha rätt till personlig assistans. Ansökan om personlig assistans kan göras både till kommunen och till Försäkringskassan.

- 9 § 3 Ledsagarservice

Ledsagarservice ska underlätta för den enskilde att delta i samhällslivet, ha en aktiv och stimulerande fritid eller att ta del av fritids- och kulturutbudet. Ledsagarservice är en personlig service, anpassad efter dina individuella behov

- 9 § 4 Kontaktperson

En kontaktperson syftar till att vara ett personligt stöd, för att bryta isolering och för att underlätta ett självständigt liv.

- 9 § 5 Avlösarservice i hemmet

Genom avlösarservice får den anhörige en möjlighet att lämna hemmet för egna aktiviteter, avkoppling eller tid för andra barn i familjen. Insatsen ges i hemmet och finns tillgänglig hela dygnet och samtliga veckodagar. Avlösarservice kan ges både regelbundet eller för situationer som inte kan förutses.

- 9 § 6 Korttidsvistelse utanför hemmet

Syftet med korttidsvistelse utanför hemmet är dels miljöombyte och rekreation för den enskilde, dels avlösning i omvårdnadsarbetet för anhöriga. Korttidsvistelse kan anordnas i korttidshem, i en korttidsfamilj eller som lägervistelse. Insatsen kan ges både regelbundet och i akuta situationer.

- 9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år

Ungdomar över 12 år med omfattande funktionsnedsättningar som av olika skäl inte klarar sig ensamma hemma kan få korttidstillsyn, både i anslutning till skoldagen samt under lov. Korttidstillsyn kan vid behov fortsätta tills avslutning gymnasiet.

- 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom

Barn och ungdomar med stora och varaktiga funktionsnedsättningar kan ha rätt att som ett komplement till föräldrahemmet bo i en annan familj eller i en bostad med särskild service.

- 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna

Bostad med särskild service är en insats för den som har ett omfattande behov av stöd från en fast personalgrupp. Bostad med särskild service för vuxna finns i tre former.

Servicebostad – Med servicebostad avses en fullvärdig bostad med god tillgänglighet där omfattande stöd och service kan ges dygnet runt.

Gruppboende – Gruppboende kan vara ett bostadsalternativ för personer som har ett sådant omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig.

Annat särskilt anpassat boende – Avser en grundanpassad bostad utan personalstöd.

- 9 § 10 Daglig verksamhet

Den som tillhör personkrets 1 -Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. eller personkrets 2 -Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom enligt LSS, kan ansöka om sysselsättning i daglig verksamhet. Detta omfattar personer i yrkesverksam ålder som inte står till arbetsmarknadens förfogande och som inte heller deltar i utbildning. Insatsen ska anpassas efter individuella behov, förutsättningar och intressen. (Källa www.gotland.se/information om insatser enligt LSS)

3.1 LSS ekonomiskt utfall

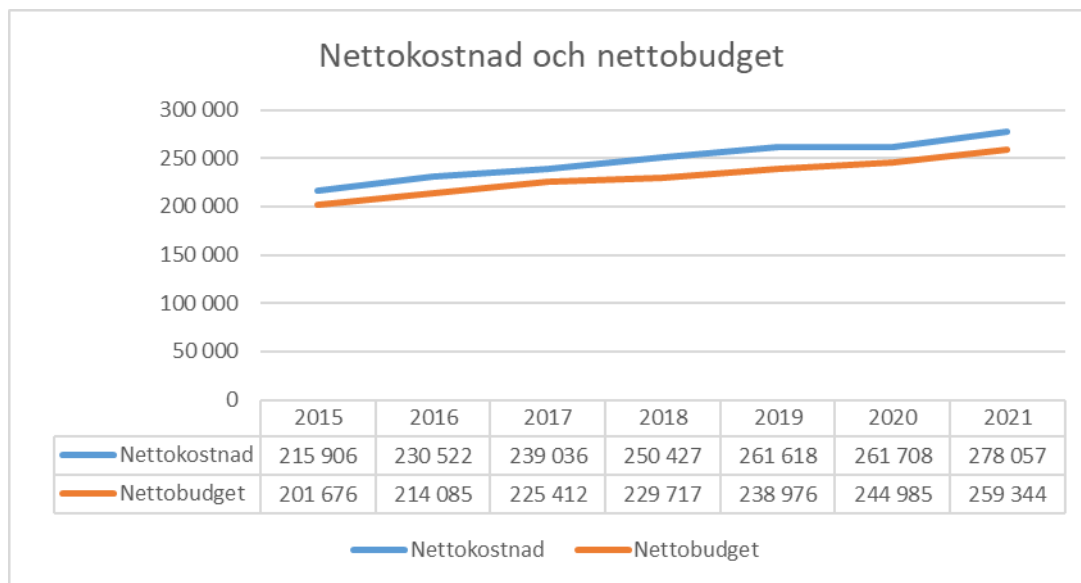
Nettokostnaden för LSS verksamheten på Gotland ligger 2021 på 278 mnkr och nettokostnaden för de fyra största insatserna som vi i denna rapport valt att fokusera uppgår till 223 mnkr. Nettoavvikelse mot budget för LSS verksamheten 2021 är -18,7 mnkr och för dessa fyra insatser cirka -16,3 mnkr. Även om socialförvaltningen i Region Gotland redovisar budgetunderskott så visar jämförelser med liknande kommuner och riket att både kostnad per brukare och kostnad per invånare är låg.

3.1.1 Utfall LSS

Trots flera budgetförstärkningar har socialförvaltningen redovisat ett underskott inom LSS-verksamheten varje år perioden 2015-2021. Det ackumulerade underskottet för perioden är 123 mnkr. Underskottet 2021 är 18,7 mnkr. Av nettokostnaden 278 mnkr avsåg ungefär 68 mnkr köp av insatser från externa utförare.

Tkr	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Akkumulerat	Förändring 2015-2021 (%)
Nettokostnad	215 906	230 522	239 036	250 427	261 618	261 708	278 057	1 734 857	29%
Nettobudget	201 676	214 085	225 412	229 717	238 976	244 985	259 344	1 611 392	29%
Nettoavvikelse	-14 153	-16 525	-13 456	-20 484	-22 642	-16 723	-18 713	-123 080	
Förändring nettokostnad (%)		7%	4%	5%	4%	0%	6%		

Tabell 1: Nettokostnad och nettobudget för LSS i Region Gotland 2015-2021 samt ackumulerat för perioden

Tabell 2: Nettokostnad och nettobudget för LSS i Region Gotland 2015-2021

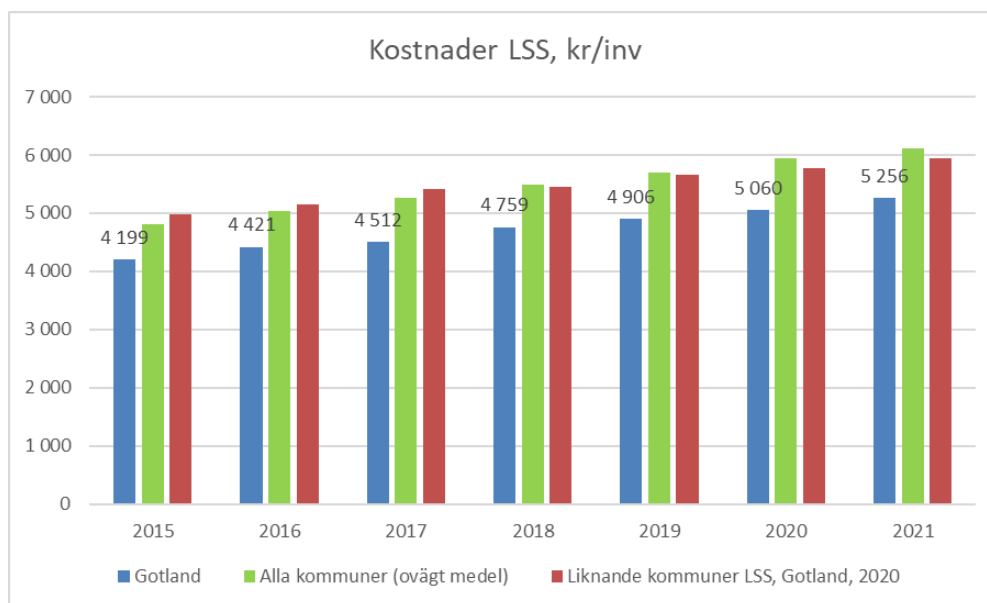
LSS	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring
BMSS								
antal brukare med verkställda beslut	181	181	189	199	197	190	189	
antal brukare med verkställda beslut, genomsnitt/mnd	165	166	171	183	184	182	181	9,7%
antal brukare med annan särskild anpassad bostad	9	11	11	11	11	12	12	33,3%
antal brukare med verkställda beslut 958	12	12	12	10	9	10	7	
DAGLIG VERKSAMHET								
antal brukare med verkställda beslut, genomsnitt/mnd	279	292	302	316	313	315	323	15,8%
PERSONLIG ASSISTANS								
totalt antal brukare med beslut om ass	137	136	141	140	134	135	125	-8,8%
totalt antal brukare enligt LSS	20	23	35	33	29	30	25	
brukare genomsnitt/mnd	19	22	25	27	24	23	21	
totalt antal timmar	56951	61225	95317	116471	90684	89559	85376	49,9%
antal brukare totalt enligt SFB	117	113	106	107	105	105	100	
antal brukare genomsnit/mnd	111	108	103	98	104	100	98	
Korttidshem								
antal brukare med verkställda beslut, genomsnitt/mnd	49	48	45	46	52	52	56	14,3%
Korttidsfamilj								
antal brukare med verkställda beslut, genomsnitt/mnd	20	19	12	8	9	7	7	-65,0%

Tabell 3: Volym LSS 2015-2021 samt förändring procent under perioden.

3.1.2 KPB LSS

Resultat KPB-Gotland 2021

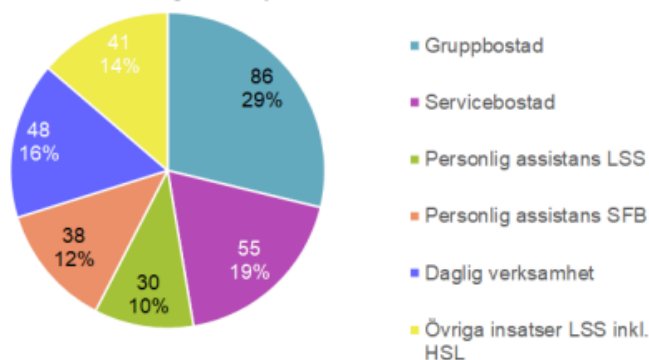
- Gotland har en högre andel brukare inom LSS än övriga kommuner, men det är en lägre medelkostnad per brukare, både kostnad per invånare som är 5 256 kr och kostnad per brukare som är 448 796 kr.

Tabell 4: Kostnad per brukare LSS i Region Gotland 2015-2021; Källa Ensolution

- Låg andel brukare med en årskostnad över 1 miljon kronor (13 procent).
- Totalkostnaden inom LSS ökade med 20 miljoner kronor 2021.
- Nettokostnaderna ökade per invånare till 4 981 kr och är låg i jämförelse med andra kommuner. Då referenskostnaden uppgår till 5 584 kr beräknas nettokostnadsavvikelsen gentemot andra kommuner till -10,8 procent. Referenskostnaden för LSS beräknas med antalet verkställda beslut och personalkostnadsindex. Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämnningen och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad, enligt kostnadsutjämnningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet.
- Fler män är aktuella inom LSS än kvinnor och kostar cirka 50 tkr mer i medelkostnad.
- Kostnaden för boende inom LSS ökar rejält också nationellt.
- Låga personalkostnader på Gotland.
- Bra brukarmix med 29 procent gruppboestad, 19 procent serviceboestad, 10 procent personlig assistans LSS 12 procent, personlig assistans SFB, 16 procent daglig verksamhet och 14 procent öppna insatser LSS inklusive HSL (insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen).

LSS & SFB, fördelning och miljoner kronor

Tabell 5: Insatsmix LSS & SFB, fördelning och miljoner kronor; Källa Ensolution

Kostnad per brukare LSS 2021, är 618 206 kr i genomsnitt i andra kommuner medan Gotland hamnar på 448 796 kr. Anledningen är att på Gotlands beviljas fler insatser till en lägre kostnad. Det är färre boendeinsatser och främst lägre andel som har beslut om gruppbostäder. I övriga kommuner är det cirka 40 procent gruppboestad i brukarmixen, medan det för Gotlands del är 29 procent. Gruppboestad är en relativt dyr insats.

Kostnad per brukare LSS

Extern jämförelse

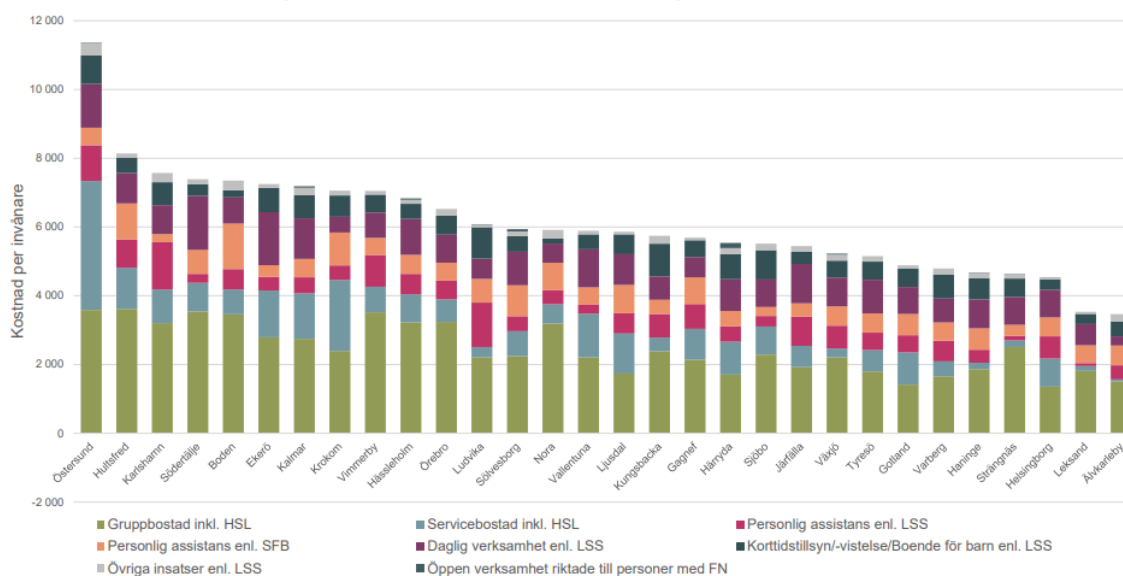
- Totalkostnaden inom LSS verksamheten delat på antal brukare inom LSS

Kommun	Kostnad per brukare LSS
Medel	618 206
Nora	379 798
Älvkarleby	422 360
Gotland	448 796
Sölvesborg	485 609
Härninge	497 415
Tyresö	522 482
Ljusdal	531 568
Helsingborg	544 439
Boden	550 338
Hässleholm	560 131
Varberg	560 573
Örebro	569 242
Sjöbo	590 262
Leksand	601 917
Järfälla	604 003
Södertälje	634 468
Härneda	646 379
Karlskrona	647 366
Kalmar	661 482
Vallentuna	677 059
Gagnef	677 069
Ludvika	678 069
Strängnäs	681 284
Hultsfred	692 488
Kungsbacka	714 177
Vimmerby	737 329
Östersund	779 307
Vaxjö	804 951
Krokoms	815 050
Ekerö	830 765

Tabell 6: Kostnad per brukare LSS Gotland 2021 jämfört med andra kommuner; källa Ensolution.

Kostnad per invånare för Gotland 2021 landar på 5 256 kr. Kostnaden fördelas enligt följande insatser; för boende 2 805 kr, personlig assistans 1 174 kr, daglig verksamhet 865 kr samt övriga insatser 412 kr per invånare. Nedanstående diagram visar att på Gotland är kostnaden låg per invånare i förhållande till andra kommuner.

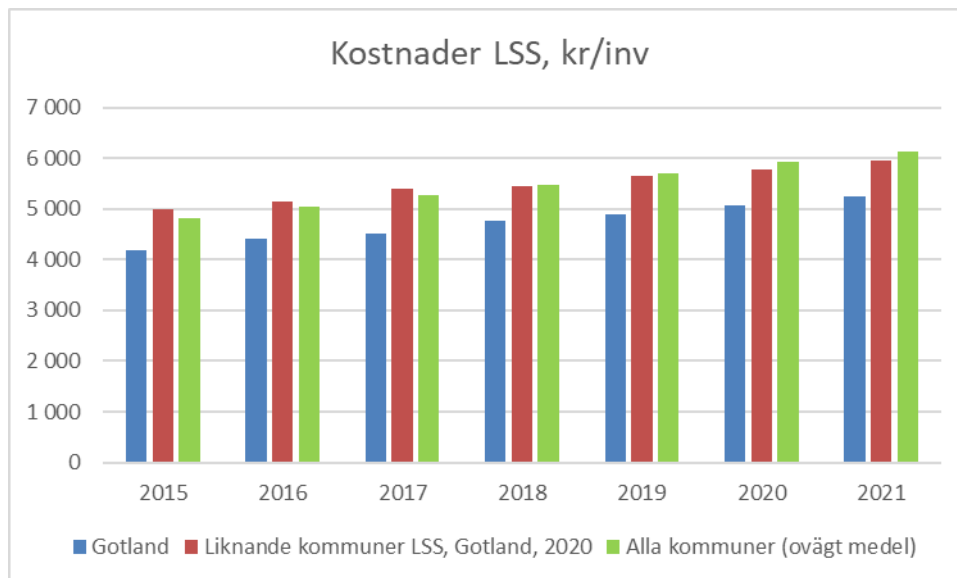
Kostnad per invånare och per insats LSS

Tabell 7: Kostnad per invånare och per insats LSS för Gotland 2021 jämfört med andra kommuner; Källa Ensolution.

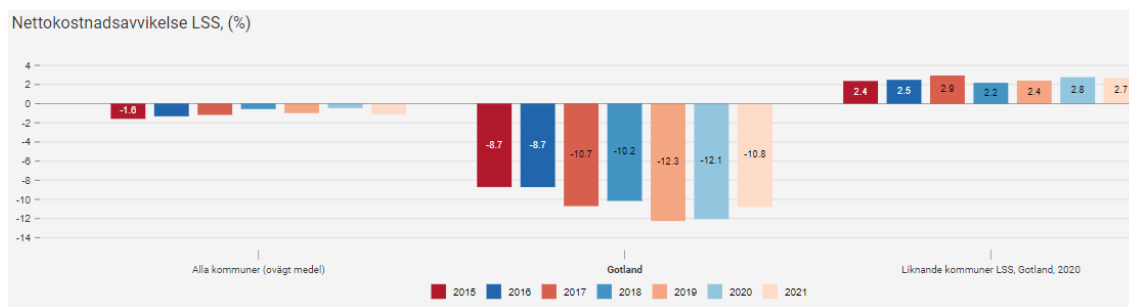
3.1.3 Kolada LSS

Enligt statistik från Kolada har Gotland en låg kostnad för LSS jämfört med riket och liknande kommuner¹. År 2021 var kostnaden på Gotland 5 256 kr per invånare medan jämförbar kostnad för riket var 6 122 kr per invånare vilket är 14 procent lägre kostnad för Gotlands del. För liknande kommuner är kostnaden 5 952 kr per invånare vilket motsvarar 13 procent lägre kostnad för Gotlands del.

Tabell 8: Kostnad per invånare LSS i Region Gotland 2015-2021 jämfört med liknande och alla kommuner; Källa Kolada

Jämför man nettokostnadsavvikelsen för Gotlands del, alltså skillnaden mellan nettokostnad och referenskostnad, så är den 10,8 procent under referenskostnaden vilket motsvarar en avvikelse på 37 mnkr, i lägre kostnad.

Tabell 9: Nettokostnadsavvikelse i procent LSS i Region Gotland 2015-2021 jämfört med liknande och alla kommuner; Källa Kolada

Gotland har en relativt stor andel invånare, 0,9 procent, som har LSS insatser. I riket är motsvarande andel 0,75 procent och i jämförbara kommuner 0,70 procent. Bedömningen är att det inte finns några speciella orsaker till att Gotland har lite högre andel.

3.2 Bostad med särskild service LSS

I Region Gotland utförs insatsen Bostad med särskild service (LSS 9§8-9) både i egen regi och i extern regi. Insatsen utförs framför allt i grupp- och servicebostäder men även i viss

¹ Liknande kommuner LSS Gotland 2020 är enligt Kolada Enköping, Kungsbacka, Kungälv, Mölndal, Norrtälje, Ängelholm och Österåker

mån familjehem och särskilt anpassad bostad. Rapporten fokuserar på grupp- och servicebostäder.

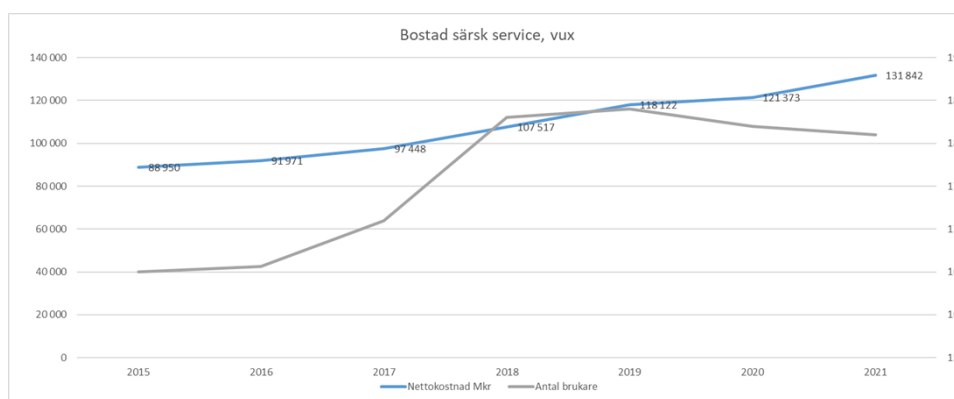
Under 2021 var det i snitt 181 brukare som hade verkställda beslut i grupp- och servicebostad i egen eller privat regi. I extern regi var det 2016 i snitt 11 brukare med verkställda beslut och 2021 var snittet 23 brukare vilket motsvarar en kostnadsökning från 11 mnkr år 2016 till 29,2 mnkr 2021

BMSS, vuxna LSS	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring
Köp av privata utförare, mkr	11	13,1	15,3	18,3	23,9	29,2	165,5%
Antal brukare i genomsnitt per månad	11	11	13	16	19	23	109,1%

Tabell 10: Antal brukare i extern regi Bostad med särskild service, LSS (vuxna)

3.2.1 Utfall Bostad med särskild service LSS

Nettokostnaden uppgår till 131 842 kr för 2021. Nettokostnaden har under perioden 2015-2021 ökat med 48 procent och volymerna har ökat med 10 procent.

Tabell 11: Nettokostnad och volymer för Bostad med särskild service LSS i Region Gotland 2015-2021

3.2.2 Bostad med särskild service LSS nationella jämförelser

Enligt KPB är kostnad per dygn 3 012 kr i Gruppbofastad LSS inklusive HSL för Gotland 2021 vilket är lågt i jämförelse med andra kommuner där medelkostnaden uppgår till 3 804 kr per dygn. Motsvarande kostnad för dygn i Servicebostad är 1 431 kr och där medelkostnaden uppgår till 1 775 kr per dygn.

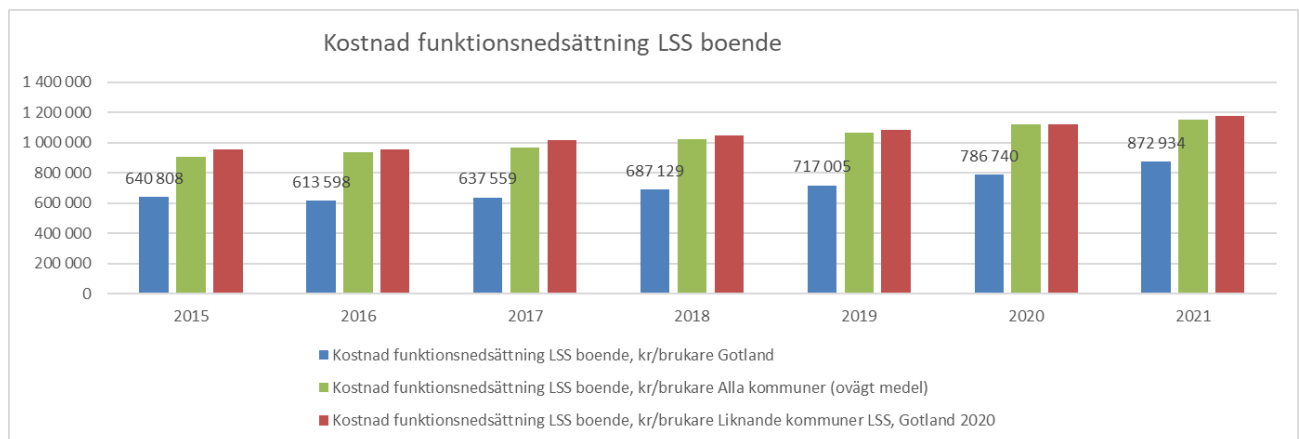
Kommun	Gruppbofastad LSS kr/dygn, egen regi
Medel	3 804
Haninge	2 802
Gagnef	2 860
Nora	2 970
Gotland	3 012
Hässleholm	3 238
Kungsbacka	3 276
Boden	3 369
Växjö	3 387
Sölvesborg	3 404
Örebro	3 571
Kalmar	3 667
Varberg	3 669
Härryda	3 724
Karlshamn	3 794
Helsingborg	3 796
Älvkarleby	3 839
Strängnäs	3 851
Tyresö	3 882
Ludvika	3 926
Sjöbo	3 935
Leksand	3 938
Ljusdal	4 146
Järfälla	4 160
Krokom	4 162
Vallentuna	4 216
Södertälje	4 361
Vimmerby	4 438
Hultsfred	4 478
Östersund	4 869
Ekerö	5 390

Tabell 12: Gruppbostad LSS, kr/dygn, egen regi 2021 jämfört med andra kommuner; Källa Ensolution.

Kommun	Servicebostad LSS kr/dygn, egen regi
Medel	1 775
Ludvika	1 100
Strängnäs	1 118
Vimmerby	1 322
Växjö	1 331
Hultsfred	1 354
Tyresö	1 372
Nora	1 396
Haninge	1 421
Gotland	1 431
Karlshamn	1 476
Kalmar	1 478
Ljusdal	1 521
Vallentuna	1 603
Järfälla	1 605
Södertälje	1 721
Boden	1 735
Örebro	1 738
Varberg	1 861
Östersund	1 881
Härnäs	1 882
Sölvesborg	1 907
Kungsbacka	1 965
Leksand	2 088
Hässleholm	2 214
Sjöbo	2 319
Helsingborg	2 419
Gagnef	2 560
Ekerö	2 768
Krokåla	2 886

Tabell 13: Servicebostad LSS, kr/dygn, egen regi 2021 jämfört med andra kommuner; Källa Ensolution.

Enligt Kolada har Gotland en låg kostnad för grupp- och servicebostad. Per brukare uppgick kostnaden 2021 till 873 tkr för Gotlands del medan det för riket är 1 150 tkr och liknande kommuner 1 176 tkr per brukare.

Tabell 14: Kostnad per brukare Bostad med särskild service LSS i Region Gotland 2015-2021; Källa Kolada

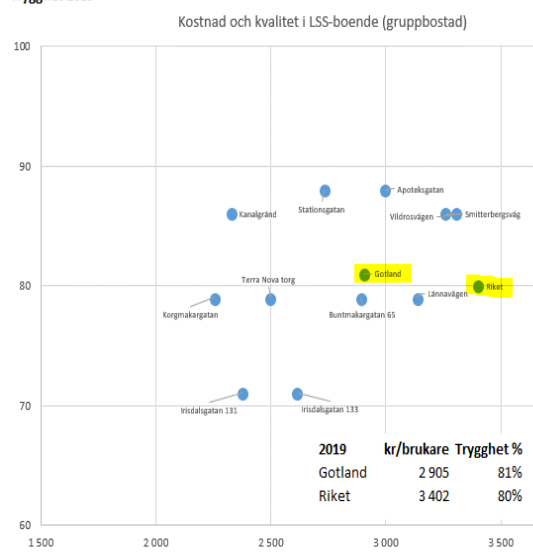
Generella faktorer som påverkar nivån är storleken på boende, personaltäthet, nattpersonal, äldre brukare som är kvar på gruppboendet och inte är på daglig verksamhet, vårdtyngden, HSL-insatser, lokalkostnader och tomma platser med mera.

Under 2021 genomfördes en brukarundersökning där resultatet är försämrat jämfört med föregående brukarundersökning från 2019.

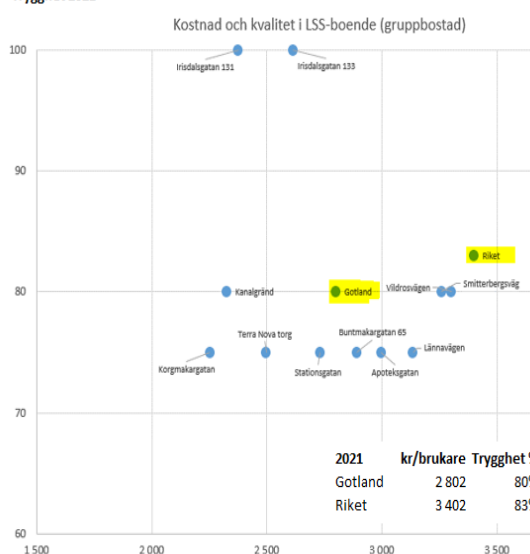
Brukarundersökning Bostad med särskild service LSS	2019	2021	Förändring
Brukarbedömning gruppboend LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma, andel (procent)	71	75	5 procent
Brukarbedömning gruppboend LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (procent)	83	66	-20 procent
Brukarbedömning gruppboend LSS - Brukaren trivs alltid hemma, andel (procent)	83	76	-8 procent
Brukarbedömning gruppboend LSS - Brukaren är aldrig rädd för något hemma, andel (procent)	60	58	-4 procent
Brukarbedömning gruppboend LSS - Personalen bryr sig om brukaren, andel (procent)	81	84	4 procent
Brukarbedömning gruppboend LSS - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (procent)	67	73	8 procent
Brukarbedömning gruppboend LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (procent)	87	80	-8 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma, andel (procent)	84	87	3 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (procent)	88	75	-15 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (procent)	77	75	-2 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Brukaren trivs med alla i boendepersonalen, andel (procent)	86	79	-8 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Brukaren är aldrig rädd för något hemma, andel (procent)	45	48	8 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Personalen bryr sig om brukaren, andel (procent)	88	86	-1 procent
Brukarbedömning serviceboend LSS - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (procent)	75	65	-13 procent

Tabell 15: Brukarundersökning Bostad med särskild service LSS 2019 och 2021; Källa Kolada

Trygghet 2019

Trygghet 2021

Tabell 16: Brukarundersökning Bostad med särskild service Gruppboend LSS och kostnad per brukare 2019 och 2021; Källa Kolada

Vid en jämförelse av resultaten av brukarundersökning och kostnad per brukare avseende frågan trygghet ser vi att både tryggheten och kostnaden på Gotland har sjunkit mellan 2019 och 2021. I riket är kostnaden oförändrad medan tryggheten har ökat mellan åren.

I tabellen samredovisas vissa gruppboend då det är för få svar på respektive boende. Således har vissa gruppboend samma resultat i brukarundersökningen.

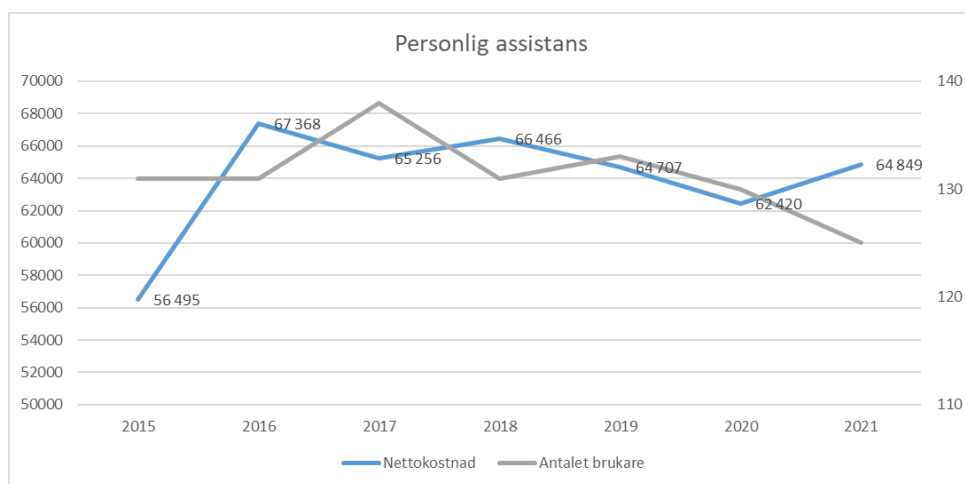
3.3 Personlig assistans LSS och SFB

Personlig assistans LSS kan utföras både som LSS och SFB (socialförsäkringsbalken). I LSS står regionen för hela kostnaden medan för SFB är det Försäkringskassan som beslutar om insatsen och betalar en förutbestämd timersättning. Socialförvaltningen betalar dock de 20 första timmarna per vecka. Dessutom betalar förvaltningen sjuklön till de företag som utför personlig assistans.

Sedan 2017 utförs ingen Personlig assistans i egen regi.

3.3.1 Utfall Personlig assistans LSS och SFB

Nettokostnadsökningen under perioden 2015-2021 uppgår till 15 procent och volymminskningen uppgår till 5 procent under samma period.

Tabell 17: Nettokostnad och volymer för Personlig assistans LSS och SFB i Region Gotland 2015-2021

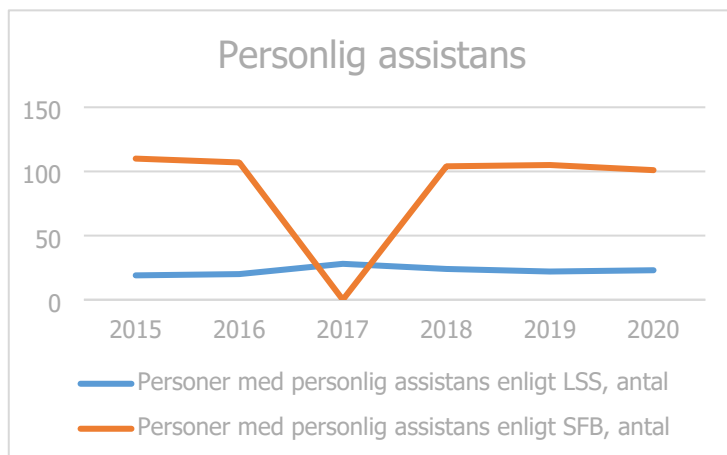
3.3.2 Personlig assistans LSS och SFB nationella jämförelser

Kostnad per brukare personlig assistans LSS och SFB för Gotland ökade 2021 till 567 tkr. Medelkostnaden för andra kommuner är 607 tkr.

Kommun	KPB, personlig ass. LSS & SFB
Medel	607 231
Södertälje	417 164
Nora	429 637
Strängnäs	441 656
Kalmar	502 242
Vallentuna	506 520
Tyresö	522 858
Sjöbo	524 921
Haninge	533 209
Kungsbacka	540 109
Helsingborg	540 588
Boden	541 184
Hässleholm	553 668
Älvkarleby	557 431
Härnäs	562 203
Leksand	565 984
Gotland	566 983
Järfälla	592 433
Gagnef	605 592
Ljusdal	631 503
Örebro	643 629
Ekerö	652 205
Sölvesborg	688 870
Vimmerby	691 969
Växjö	704 559
Hultsfred	713 097
Varberg	713 547
Ludvika	797 423
Ostersund	816 957
Krokoms	820 368
Karlskrona	838 417

Tabell 18: Kostnad per brukare personlig assistans LSS och SFB, egen och extern regi 2021 jämfört med andra kommuner; Källa Ensolution.

Antalet brukare med personlig assistans enligt LSS år 2021 uppgick i snitt per månad till 25. För personlig assistans enligt SFB uppgick brukarantalet år 2021 till i snitt 100 personer.

Tabell 19: Antal brukare för Personlig assistans LSS och SFB i Region Gotland 2015-2020 (2017 ej tillgängligt); Källa Kolada

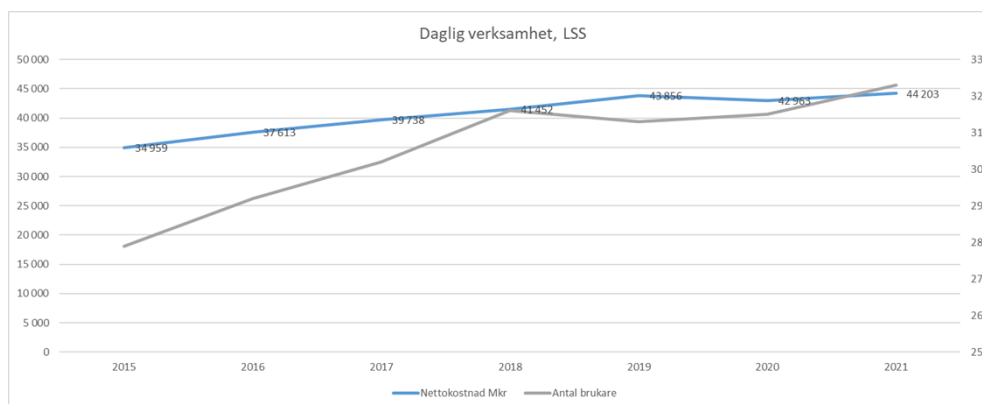
Generella faktorer som påverkar nivån är dubbelbemanning, rätt till heltid/övertalighet, andel PAN anställda, planeringsförmåga, åldersstruktur, jourinsatser, ersättningsnivåer, andel i egen regi, vårdtyngd, HSL-insatser samt fördelningen av brukare med LSS och SFB.

3.4 Daglig verksamhet LSS

Insatsen utförs dels i egen regi och dels i enskild regi med tre externa utförare på Gotland. Insatsen omfattas även av *Lagen om valfribetsystem (LOV)* vilket innebär att brukaren skall ha fler alternativ att välja mellan och alla utförare, såväl egen som enskild regi, får samma förutsättningar.

3.4.1 Utfall Daglig verksamhet LSS

Nettokostnaden har under perioden 2015 till 2021 ökat med 26 procent, och volymökningen är motsvarande 16 procent under samma period.

Tabell 20: Nettokostnad och volymer för Daglig verksamhet LSS i Region Gotland 2015-2021

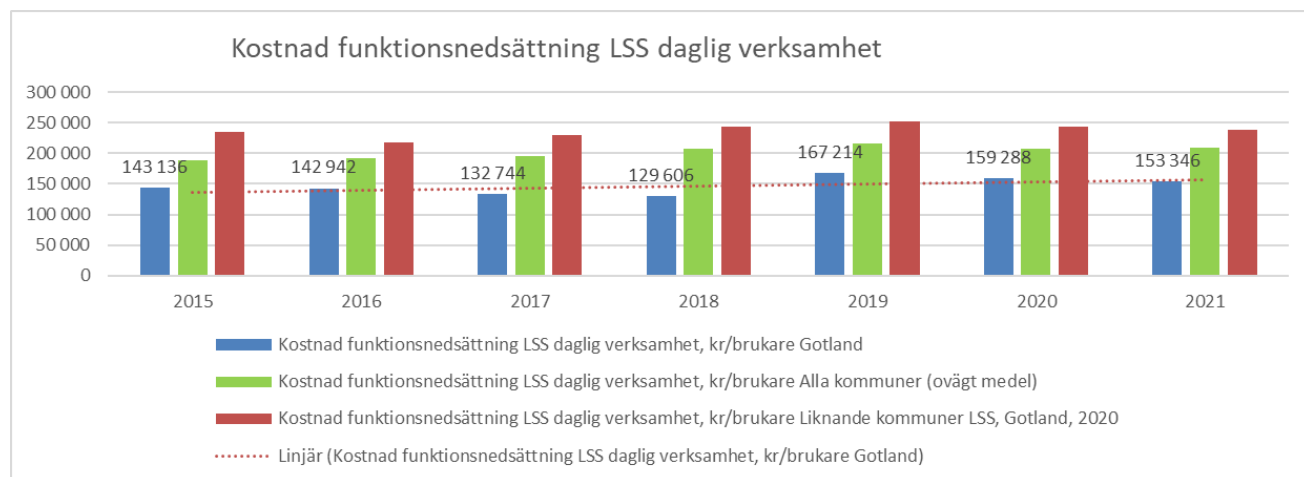
3.4.2 Daglig verksamhet LSS nationella jämförelser

Enligt KPB uppgick kostnaden för Daglig verksamhet till 358 kr per dag med insats för Gotland 2021, och är lägre än medelkostnad på 582 kr per dag.

Kommun	Daglig verksamhet kr per dag med insats		
Medel	582		
Älvkarleby	217	Östersund	565
Nora	318	Kalmar	587
Gotland	358	Strängnäs	598
Boden	369	Leksand	614
Ludvika	389	Södertälje	625
Hässelholm	399	Kungsbacka	633
Krokom	431	Haninge	674
Varberg	476	Tyresö	690
Vimmerby	487	Sjöbo	743
Hultsfred	490	Härreda	767
Karlskrona	492	Vaxjö	782
Gagnef	493	Helsingborg	793
Ljusdal	503	Vallentuna	918
Sölvesborg	524	Ekerö	982
Örebro	535	Järfälla	1 002

Tabell 21: Kostnad per brukare daglig verksamhet, 2021 jämfört med andra kommuner; Källa Ensolution.

Enligt Kolada uppgick kostnaden för att bedriva Daglig verksamhet enligt LSS i egen regi på Gotland år 2021 till ungefär 153 tkr per brukare. För alla kommuner i riket uppgick kostnaden till drygt 209 tkr per brukare medan det för liknande kommuner 239 tkr per brukare.

Tabell 22: Kostnad per brukare daglig verksamhet, 2015-2021; Källa Kolada.

Generella faktorer som påverkar nivån är gruppstorlek, lokalkostnader, andel i egen regi, samarbete med gruppbostad, specialinriktningar och individer med nya behov eller krav.

Under 2020 genomfördes den senaste brukarundersökning där resultatet har förbättrats jämfört med föregående brukarundersökning från 2018.

Brukarundersökning Daglig verksamhet LSS, Gotland	2018	2020	Förändring
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (procent)	81	88	8 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (procent)	86	85	-1 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren är aldrig rädd för något på sin dagliga verksamhet, andel (procent)	71	79	11 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Personalen pratar så brukaren förstår, andel (procent)	72	82	14 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (procent)	79	80	0 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (procent)	83	86	4 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren vet vem hen ska kontakta om något är dåligt, andel (procent)	91	91	0 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Personalen bryr sig om brukaren, andel (procent)	90	87	-3 procent
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Verksamheten är viktig för brukaren, andel (procent)	81	87	7 procent

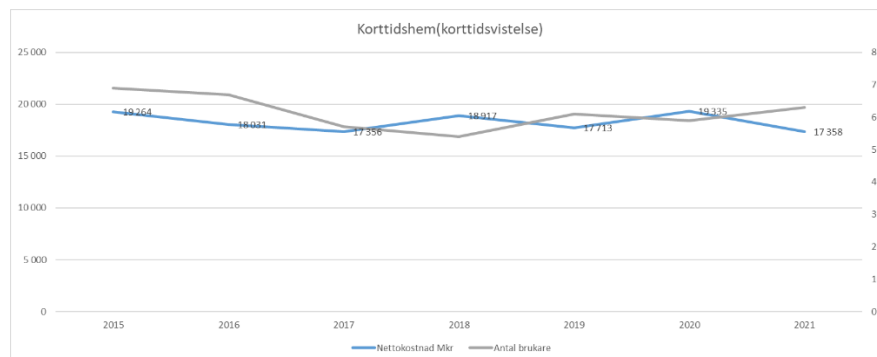
Tabell 23: Brukarundersökning Daglig verksamhet LSS 2018 och 2020; Källa Kolada

3.5 Korttidsvistelse LSS

Insatsen utförs i form av både Korttidshem eller Korttidsfamilj. Den här rapporten fokuserar på Korttidshem.

3.5.1 Utfall Korttidsvistelse LSS

Nettokostnadsminskningen under perioden 2015-2021 uppgår till 10 procent, och volymminskningen uppgår till 9 procent.

Tabell 24: Nettokostnad och volymer för Korttidsvistelse LSS i Region Gotland 2015-2021

3.5.2 Korttidsvistelse LSS nationella jämförelser

Enligt KPB är kostnaden per dygn för Gotland 2021 5 618 kr och medelkostnaden är 5 490 kr per dygn för egen regi. Detta är den enda insatsen där Gotland ligger över medelkostnaden i jämförelse med andra kommuner inom LSS.

Kommun	Korttidsvistelse kr/dygn, egen regi
Medel	5 490
Helsingborg	930
Nora	1 835
Sölvesborg	2 617
Krokom	3 322
Ljusdal	3 557
Varberg	3 952
Haninge	4 430
Gagnef	4 850
Södertälje	4 916
Ekerö	5 233
Kungsbacka	5 337
Strängnäs	5 479
Gotland	5 618
Ludvika	5 782
Karlshamn	6 530
Kalmar	7 617
Vimmerby	8 066
Hultsfred	8 283
Leksand	8 745
Älvkarleby	8 800
Vallentuna	9 384

Tabell 25: Korttidsvistelse enligt LSS, 2021 jämfört med andra kommuner; Källa Ensolution.

Generella faktorer som påverkar nivån är gruppstorlek och specialbehov, organisering och schemaläggning i förhållande till närvarotid. Behov i antal tillfällen mellan kommuner vilket i sin tur kan bero på behov eller olika servicenivåer.

4. LSS Egen regi

Inom Socialförvaltningen är det avdelningen *Omsorg om personer med funktionsnedsättning* (OOF) som utför all LSS-verksamhet i egen regi förutom insatserna Personlig assistans samt Rådgivning och stöd. Förutom LSS utför de även vissa insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och sysselsättningsåtgärder som riktar sig mot personer med funktionsnedsättning.

4.1 Ekonomi LSS egen regi

Flertalet insatser inom LSS egen regi finansieras med interna ersättningsmodeller i egen regi. Det innebär att avdelningen OOF ersätts utifrån hur mycket volymer som utförs. I vissa insatser är brukarna även nivåbedömda så där påverkar brukarens behov vilken ersättning som utbetalas.

Inom Socialförvaltningen är detta ett nollsummespel vilket innebär att intäkten hos utföraren OOF är lika stor som kostnaden hos beställaren, Myndighetsavdelningen. Detta påverkar således inte förvaltningens totala kostnad. I den här rapporten är både intäkterna och kostnaderna eliminerade.

Ser man endast på nettokostnaden (kostnad och vissa intäkter som exempelvis hyresintäkter) har förvaltningen låga kostnader jämfört med andra kommuner.

Kostnader och kvalitet inom egen regin LSS analyseras kontinuerligt inom avdelningen.

4.1.1 Bostad med särskild service LSS

Den här insatsen består både av grupp- och servicebostäder. Här fokuserar vi första hand på gruppboende. I egen region finns elva gruppboende från Hemse i söder till Slite i norr. Ungefär 50 brukare bor i gruppboende.

I Kostnad per brukare (KPB LSS) för 2020 ingick 33 kommuner. Av dessa har Region Gotland den näst lägsta dygnskostnaden, 2 802 kr i gruppboende av samtliga kommuner. Medelkostnaden låg på 3 508 kr. Den sammanslagna kostnaden för grupp- och serviceboende visar att Gotland har den lägsta dygnskostnaden av deltagande kommuner i KPB. Gotlands kostnad var 1 779 kr per dygn medan medelkostnaden var 2 728 kr per dygn.

Kommun	Gruppboende LSS kr/dygn, egen regi		
Medel	3 508	Kalmar	3 478
Nora	2 388	Härjedalen	3 518
Gotland	2 802	Ljusdal	3 531
Häringe	2 892	Varberg	3 569
Karlstad	2 980	Karlshamn	3 572
Ålvkarleby	2 989	Helsingborg	3 700
Flen	3 058	Krokoms	3 701
Vännäs	3 092	Tynesö	3 729
Värnamo	3 141	Ludvika	3 754
Lysekil	3 172	Järfälla	3 776
Nynäshamn	3 178	Strängnäs	3 887
Essunga	3 207	Leksand	4 029
Växjö	3 272	Vimmerby	4 142
Boden	3 356	Härnösand	4 152
Sölvesborg	3 378	Södertälje	4 425
Örebro	3 417	Östersund	4 524
Kungsbacka	3 474	Olofström	4 528

Tabell 26: Kostnad per vård dygn i Gruppboende LSS enligt KPB 2020; Källa Ensolution.

År 2021 genomfördes en brukarundersökning där resultatet var försämrat jämfört med föregående undersökning, 2019. Det kan tyda på att det är svårt att bibehålla kvaliteten i kombination med den låga kostnadsnivån.

En kostnadsanalys visar även att det inom de olika gruppboendena² skiljer mycket i personalkostnad per dygn.

Gruppboende	Personalkostnad	Personalkostnad/dygn
Irisdalsgatan 131	3 468 667	1 869
Terra nova torg	3 484 833	1 878
Kanalgränd	3 632 167	1 990
Irisdalsgatan 133	3 979 167	2 379
Smitterbergsväg	4 382 000	2 484
Buntmakargatan 65	3 407 667	2 546
Vildrosvägen	4 665 000	2 556
Lännavägen	4 709 500	2 581
Apoteksgatan	3 470 667	2 593
Stationsgatan	3 702 500	2 767
Totalt	38 902 167	2 364

Tabell 27: Personalkostnad per vård dygn i Gruppboende LSS 2020

Orsakerna till den stora variationen kan bero på gruppboendets storlek (antal brukare), brukarens vårdbehov eller ålder på brukarna. Äldre brukare är i större omfattning i hemmet

² I tabellen är inte gruppboende Korgmakargatan med då de även utför två service-boendebeslut och personalkostnaden således inte blir jämförbar.

då de inte har Daglig verksamhet. Vidare analys av skillnaden i lönekostnader och dess orsaker kommer göras och eventuella åtgärder beslutas och genomförs.

4.1.2 Daglig verksamhet LSS

Den dagliga verksamheten bedrivs i cirka 30 olika grupper fördelat på gruppverksamhet och arbetsplatsförlagda grupper. Dessutom är det ungefär 30 brukare på externa arbetsplatser som kan vara enskilda arbetsgivare, föreningar eller Region Gotlands olika arbetsplatser.

I snitt var det 294 brukare som hade insatsen i egen regi 2021. Under 2021 har det dock ökat och uppgick i december till 311 brukare.

Även inom Daglig verksamhet har Gotland en låg kostnad i jämförelse med andra kommuner enligt KPB. Kostnad per dag uppgick 2020 till 362 kr och genomsnittlig kostnad för kommuner uppgick till 538 kr per dag.

Kommun	Daglig verksamhet kr per dag med insats		
Medel	538	Östersund	515
Älvkarleby	164	Krokoms	553
Nynäshamn	263	Härnösand	561
Nora	297	Kalmar	588
Ludvika	360	Ljusdal	616
Gotland	362	Kungsbacka	628
Boden	371	Värnamo	632
Vännäs	378	Strängnäs	647
Olofström	399	Leksand	665
Essunga	401	Flen	712
Lysekil	401	Härjedalen	712
Varberg	454	Tyresö	722
Sölvesborg	467	Södertälje	727
Vimmerby	497	Växjö	738
Karlskrona	498	Helsingborg	743
Örebro	499	Härjedalen	747
Karlstad	503	Järfälla	817

Tabell 28: Kostnad per dag i Daglig verksamhet LSS 2020; Källa Ensolution.

Insatsen Daglig verksamhet omfattas av Lagen om valfrihetssystem (LOV) vilket innebär att egen regi och privat regi får i princip samma ersättning (privat regi har lite högre ersättning då de får momskompensation).

4.1.2 Korttidsvistelse LSS

Insatsen utförs både i korttidshem eller korttidsfamilj. Den här rapporten fokuserar på korttidshem.

I egen regi var det i snitt ungefär 51 brukare med insatsen men under hösten 2021 har det ökat till ungefär 60 brukare. Till skillnad mot både Bostad med särskild service och Daglig verksamhet har Gotland en hög dygnskostnad jämfört med andra kommuner i KPB. Dygnskostnaden 2020 uppgick för Gotlands del till 6 372 kr medan snittet var 5 532 kr per dygn.

Kommun	Korttidsvistelse kr/dygn, egen regi
Medel	5 532
Sölvesborg	1 964
Nora	2 398
Olofström	3 765
Ljusdal	4 153
Varberg	4 294
Vimmerby	4 498
Haninge	4 676
Kungsbacka	4 913
Södertälje	5 156
Karshamn	5 470
Strängnäs	6 114
Gotland	6 372
Karlstad	7 507
Ludvika	7 519
Älvkarleby	7 804
Fien	8 043
Leksand	9 399

Tabell 29: Kostnad per dygn Korttidsvistelse LSS 2020; källa Ensolution.

Det som kan påverka kostnaden är storlek på boendet, beläggningen, vilket vårdbehov brukarna har och hur det är bemannat. År 2020 gjordes även en omorganisation inom korttidshemmen vilket gav en tillfälligt högre kostnad jämfört med 2019 då kostnaden var 4 637 kr per dygn. Vidare analys av kostnaden i korttidshem kommer ske.

5. Slutsatser och förslag

Statistik över personer med beviljade insatser enligt LSS, visar att Gotland har och över tid haft, ett relativt stort antal personer med beviljade insatser jämfört med liknande kommuner och riket. Men de brukarna som är aktuella har en lägre medelkostnad både per invånare och för kostnad per brukare samt att andelen ytterfall, där kostnaderna överstiger en miljon är fortsatt låga i jämförelser. Mixen av insatser på Gotland idag ger låga kostnader jämfört med andra kommuner.

Faktorer som framåt kan leda till kostnadsökningar kan vara tillgången på bostäder, att fler brukare erhåller boendeinsatser och under längre tid, flyttar hemifrån tidigare och bor där längre samt att medellivslängden ökar.

Kostnaderna för externa placeringar inom LSS har ökat rejält, från 11 mnkr 2016 till 31 mnkr 2021 för Bostad med särskild service, vuxna. Det beror på att det dels är brukare med komplexa behov vilket ger dyra placeringar och dels på att det inte finns lediga platser på gruppbostad i egen regi. I extern regi var det 2016 i snitt 11 brukare med verkställda beslut om bostad med särskild service och 2021 var snittet 23 brukare.

LSS-verksamheten finansieras inte helt med nuvarande budgetram. LSS är en rättighetslagstiftning, vilket innebär att verksamheten behövs prioriteras och kunna ge de insatser som målgruppen har rätt till.

Inom egen regin kan kostnaden inte minskas nämnvärt på totalen utan att kvaliteten kan komma att försämrans. Däremot kan vissa enskilda verksamheter behöva en översyn.

Nettokostnadsavvikelserna för LSS insatserna visar att Gotland har en betydligt lägre kostnad än statistiskt förväntat för insatserna, och att det således inte är en ineffektivitet eller dyrare verksamheter som driver kostnaderna. Bedömningen är att det behöver tillföras mer budgetmedel för att kunna få en budget i balans.